

орфографиялық қателер санын азайту; бағалау туралы есептердің әртүрлі визуалды нысандарын пайдалану мүмкіндігі және т. б.

Электрондық форматтарды енгізу жаңа бағыт болып табылады және нарықтың барлық қатысушылары бұл жұмыстың маңыздылығын түсінбейді. Қазірдің өзінде бағалау туралы есептердің электрондық форматтарын, оның ішінде реттеуші деңгейде енгізу практикасын дамытуға үлкен көңіл бөлу қажет, өйткені мұндай құралдар уақыт өте келе объектілер құнының мониторингі үшін қажетті Талдамалық деректердің үлкен ауқымын басқаруды жүзеге асыруға және талдамалық зерттеулерді тиімді және қысқа мерзімде жүргізуге мүмкіндік береді. Атап айтқанда, бұл салық органдары, басқа бақылаушы органдар үшін пайдалы болар еді, «күдікті» мәмілелерді тіркеуге, кадастрлық құнды дәлірек бағалауға және т. б. мүмкіндік береді.

Сандық технологияларды қолдану екінші үлкен мәселені шешеді. Атап айтқанда, бағалау бойынша есептің электрондық нысанын енгізу бағалау компаниясының барлық бөлімшелерінде бір уақытта электронды түрде есептерге орталықтандырылған бақылауды ұйымдастыруға мүмкіндік береді, бұл тәуекелдерді төмендетудің қосымша факторы болып табылады. Сонымен қатар, есептің электронды нысанын қолдана отырып, шығындарға әсер ететін түрлері, түрлері, көлемдері және басқа да сипаттамалары бойынша ақпараттың құрылымдық сақталуын қамтамасыз етуге болады. Мысалы, кепіл объектілерінің құнына әсер ететін барлық негізгі сипаттамалардың дерекқорда сақталуы кепіл портфельдерін қайта бағалау кезінде дәлірек бағалаудың кепілі болып табылады [3].

Қорытындылай келе, электронды түрде стандарттау Қазақстанның барлық өңірлерінде жылжымайтын мүлік объектілерінің барлық түрлері бойынша маңызды ақпаратты ыңғайлы стандартталған түрде жинақтау бойынша жүйелі жұмысқа әкеледі деп айтуға болады, бұл өз кезегінде жылжымайтын мүлік объектілері бойынша бастапқы деректердің сапалы жақсаруына әсер етеді. Бағалау объектілерінің түрлері бойынша бағалау жұмыстарын электрондық стандарттау, бірінші кезекте, жылжымайтын мүлік объектілеріне қатысты болады және бағалау жүргізу кезінде қолдануға болатын ұқсас объектілер мен нарықтық көрсеткіштердің жеткілікті үлкен базасын жинақтауға мүмкіндік береді. Базалар мен стандартталған өнімдерді пайдалану бағалау кезінде қызметтердің құнын едәуір үнемдейді.

Әдебиеттер тізімі

1. Электрондық сайт «Appraiser.RU. Вестник оценщика». URL: <http://www.appraiser.ru/default.asp>
2. Электрондық сайт «Оценщик.ру». URL: <http://www.ocenchik.ru/docs/1244-electron-otchet-ocenke-kvartiry.html>
3. Электрондық сайт «Форум независимых оценщиков движимого имущества». URL: <http://kikindaocenka.borda.ru>

Бухгалтерлік есептегі виртуалды қойма тетігі

Ж.Т.Хишаева¹, М.Б.Бұбархан²

¹Э.ғ.к., бухгалтерлік есеп және аудит кафедрасының доценті,

²«Есеп және аудит» мамандығы бойынша 2 курс магистранты
zhanat-t2007@mail.ru, Bubarhan.marjan@mail.ru

^{1,2}Академик Е.А. Бөкетов атындағы Қарағанды университеті, Қарағанды қ.

Қазақстанның экономикалық даму жолындағы ең басты міндеті цифрлық технологияға толық қанды көшіп, заманауи тұрғыда және дамыған мемлекеттер деңгейінде әрекет ету. Осыған сәйкес кәсіпорындардың бухгалтерлік есебін дамыту жолында және қағазбен жұмысты азайту мақсатында виртуалды қойма жүйесі іске асуда. Виртуалды қойма жүйесінің негізгі міндеті елімізде өңделетін және өзге елден келетін тауарларды автоматты режимде бақылау. Кәсіпорындағы бухгалтерлік есептің тауарлық материалдық қорлар бөліміндегі жүргізілетін шаруашылық операцияларды оңтайландыру және толық қанды есебін жүргізу мақсатында виртуалды қойма таптырмас құрал болып табылады.

Кілт сөздер: бухгалтерлік есеп, виртуалды қойма, тауарлық-материалдық қорлар, шот фактура, жаңа модуль.

Президент Қасым-Жомарт Тоқаевтың Қазақстан халқына 2020 жылғы 1 қыркүйектегі «Жаңа жағдайдағы Қазақстан: іс-қимыл кезеңі» атты жолдауының «Цифрландыру – барлық реформаның

негізгі элементі» бөлімінде келесідей баяндалады: «Цифрландыру – ұлттың бәсекеге қабілеттілігін арттырудың негізгі құралы» [1].

Қазақстан экономикасын қазіргі заманға сай және технологияларды барынша жоғары деңгейде пайдаланып, цифрлық тұрғыда дамыту өзекті мәселе болып табылады. Осы тұрғыда бухгалтерлік есеп саласындағы цифрландырудың заманауи тетіктерінің бірі виртуалды қойма болып табылады.

Виртуалды қойма-автоматты режимде тауарлардың қозғалысын бақылауға арналған автоматтандыру жүйесінің жаңа модулі.

"Электрондық шот-фактуралардың (ЭШФ) ақпараттық жүйесінде (АЖ) электрондық нысанда шот-фактураны жазып беру қағидаларын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Қаржы министрінің 2018 жылғы 23 ақпандағы № 270 бұйрығына сәйкес 2018 жылғы 1 сәуірден бастап "электрондық шот-фактуралар" ақпараттық жүйесінің "Виртуалды қойма" модулі тәжірибелік пайдалануға енгізілді [2].

Бұйрықтың 6-тармағына сәйкес модульдегі тауарлардың өткізілуін бақылау оны салық төлеуші мәлімдеген (декларацияланған) тауарлармен толтыру және оларды ЭШФ бойынша есептен шығару арқылы автоматты режимде жүзеге асырылады.

Шот-фактураны жазып беру esf.gov.kz, және esf-vs.gov.kz порталдарында мүмкін. Алайда, бұл ретте, егер операция виртуалды қоймадан тауарлармен жүргізілсе, ЭШФ АЖ порталда барлығын жазып беру қажет.

Жаңа модульдің көмегімен мемлекеттік органдар тауарлардың қозғалысын және оларды Қазақстан Республикасына әкелу немесе ел аумағында өндіру сәтінен бастап бақылау мүмкіндігіне ие. Сонымен қатар, осы тауарларды есептен шығару, өткізу және өзге де шығу сәтіне дейін онлайн режимде қадағалай алады. Салық төлеушілер үшін бұл тетік әзірге арнайы тауарлар үшін және онымен байланысты барлық операцияларды «Виртуалды қойма» серверінде тіркеу қажет болады дегенді білдіреді.

Виртуалды қойманың басты ерекшелігі-бұл жүйеде кейбір тауарлар бойынша қалдықтардың есебі жүргізіледі. Виртуалды қоймада жеткілікті қалдық болмаса, сатып алушы мұндай тауарларды сатқан кезде электронды шот фактура жаза алмайды. Жүйе мұндай операцияларды жүргізуге тыйым салады.

Бұл жүйеде виртуалды қойманың тауарлары бойынша кез-келген қозғалыс көрсетіледі. Кейбір операциялар виртуалды қоймадағы қалдықтардың жай-күйін автоматты түрде өзгертеді. Мысалы, егер өнім беруші сіздің мекенжайыңызға СЭҚ ТН кодтары виртуалды қойма тауарларының тізіміне кіретін тауарлармен ЭШФ жазып берсе, онда бұл позициялар өнім берушінің қалдықтарынан есептен шығарылады және сізге виртуалды қоймаға келіп түседі. Басқа операциялар: есептен шығару, жылжыту, өндіру, номенклатураны жинақтау, бөлшектеу және т.б. салық төлеуші жүйеде дербес көрсетеді.

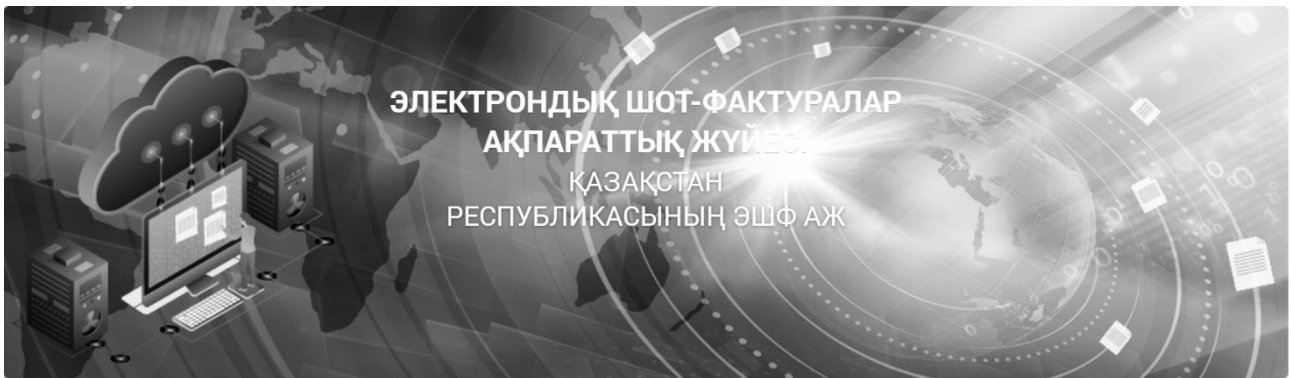
Бастапқы кезеңде "Виртуалды қойма" модулі Еуразиялық экономикалық комиссия кеңесінің 2015 жылғы 14 қазандағы № 59 шешіміне сәйкес кедендік әкелу баждарының төмендетілген мөлшерлемелері қолданылатын автокөлік құралдарын өткізетін салық төлеушілерге қолданылады. 2019 жылғы 1 қаңтардан бастап осы функционал көрсетілген шешімге сәйкес тізімге енгізілген барлық тауарларға қолданылатын болды [3].

Қолданыстағы ЭШФ АЖ (сурет 1) базасында Дүниежүзілік банк жобасының шеңберінде кедендік баждардың төмендетілген мөлшерлемелері қолданылатын тауарларды қадағалау мақсатында "Виртуалды қойма" модулі іске асырылды.

ЭШФ АЖ "Виртуалды қойма" модулі тауарларды есепке алуды тауарларды автоматтандырылған кіріске алу және қалдықтарды автоматты есептеу арқылы жүйелейді. Модульде салық төлеушілердің қоймалары туралы ақпарат және электронды құжаттар сақталады, олардың көмегімен тауарлар қоймасына кіру, осындай тауарларды виртуалды қоймадан өткізу және есептен шығару жүзеге асырылады, басқаша айтқанда, виртуалды қойма тауарларының қалдықтарын онлайн режимінде жүргізу мүмкіндігі беріледі.

Осылайша, "Виртуалды қойма" модулі – автоматты режимде тауарлардың қозғалысын бақылауға арналған ЭШФ АЖ модулі. Модульдегі тауарлардың өткізілуін бақылау оны салық төлеуші мәлімдеген (декларацияланған) тауарлармен толтыру және оларды ЭШФ бойынша есептен шығару арқылы автоматты режимде жүзеге асырылады.

Виртуалды қойманың негізгі міндеті-импорт/өндіріс сәтінен бастап бөлшек саудаға немесе экспортқа дейінгі тауарлардың қозғалысын бақылау, қоймаларда салық төлеушілерде іс жүзінде бар тауарлардың қалдығын анықтау, осылайша тауарлық емес мәмілелер жасау қаупін азайту.

Сурет 1. Электронды шот-фактура ақпараттық жүйесі (ЭШФ АЖ)
Ескерту-дерек көзі [4]

"Виртуалды қойма" модулімен жұмыс істеу үшін қойма құру қажет.

Салық төлеушілердің есепке алу жүйелеріндегі қоймаларда және модульде құрылатын қоймаларда есепте тұрған тауарларды есептен шығарудың дұрыстығы үшін "Виртуалды қойма" (сурет 2) модулінде көрсетілетін қоймалардың саны салық төлеушіде нақты бар қоймалардың, сауда нүктелерінің санына сәйкес келуі тиіс.

Виртуалды қойма

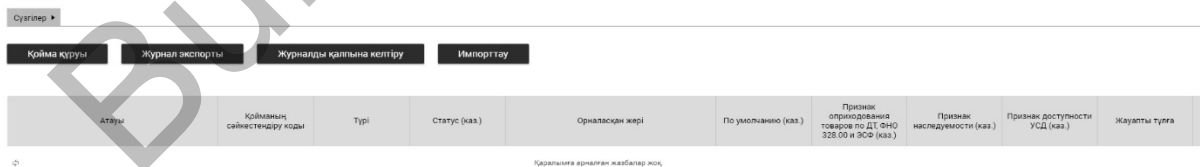

Сурет 2. ЭШФ АЖ-дегі виртуалды қойма бөлімі

Ескерту-дерек көзі [4]

Қоймалар қойындысы пайдаланушының қоймаларының тізімін көрсетеді және қойманы тіркеуге мүмкіндік береді. "Қойма құру" (сурет 3,4) түймесін басқан кезде ақпараттық жүйе Виртуалды қойма жасайды.

Қоймалар

Сурет 3. Виртуалды қоймадағы «Қойма құру» тетігі

Ескерту-дерек көзі [4]

Виртуалды қойма құру

Қойманың атауы * Ата-ана қоймасы
--Таңдаңыз--

Қойманың орналасу жері *

Қойманың түрі *
Қойма

Жауапты тұлға *

Сурет 4. Виртуалды қоймадағы «Қойма құру» тетігі
Ескерту-дерек көзі [4]

Бекіту

Файл таңдалмады Файл таңдаңыз

Признак наследуемости (каз.)

По умолчанию (каз.)

Признак доступности УСД (каз.)

Признак оприходования товаров по ДТ/ФНО 328.00 и ЭСФ (каз.)

Қойманы сақтау Кері

Сурет 5. Қойма құру барысындағы тетіктер
Ескерту-дерек көзі [4]

Қоймада белгілер болуы мүмкін(сурет 5):

- "мұрагерлік" - бұл қойма заңды тұлғаларды қайта құру кезінде мұрагерге беріледі;
- "әдепкі қойма" - бұл қойманың атауы виртуалды қойма нысандарын алдын-ала толтырған кезде қолданылады;
- "ДҚБЖ қолжетімділік белгісі" - аталған салық төлеушілерге бірлескен қызмет шеңберінде ЭШФ жазып беру кезінде тауарды таңдау үшін осы қойма қолжетімді болады;
- "тауарларды СЕН 328.00 және ЭШФ бойынша кіріске алу белгісі" - ақпараттық жүйеде әрбір салық төлеуші үшін" бөлінбеген тауарлар "қоймасында автоматты түрде белгіленеді және тек "Виртуалды қойма" модуліне тиесілі.

Құрылатын салық төлеушінің қоймасы сақталғаннан кейін модульде автоматты түрде есепке алу қоймасымен бірге "бөлінбеген тауарлар НП*" қоймасы қалыптастырылады және қоймаларға қойманың сәйкестендіру коды беріледі.

Модульдегі қоймаларды тіркегеннен кейін, қойындылардан қажетті заттарды тандап, тауарларды есепке алуды бастауға болады:

- "тауарлардың қалдықтары" қойындысы-салық төлеуші тауарларының барлық қалдықтары көрсетіледі;
- "пішіндер журналы" қойындысы виртуалды қоймадан келу және есептен шығару, жылжыту және түзету формаларын жасауға мүмкіндік береді;

- "ЖСВС" қойындысы виртуалды қойманың жаһандық анықтамалығындағы (жсвс) барлық позицияларды көруге мүмкіндік береді);
- "ДТ" қосымшасы салық төлеушінің атына ресімделген тауарларға арналған барлық декларацияларды қамтиды;
- "Сен 328.00" қосымша бетінде салық төлеуші ресімдеген барлық 328.00 нысандары бар;
- "ГСВС-3-те жаңа тауар туралы өтінім" қойындысы оны ГСВС-ке енгізу үшін жаңа тауар туралы өтінім беруге мүмкіндік береді.

Салық төлеушілер виртуалды қоймада тауар айналымы тауар айналымы екенін нақты түсінуі керек; тауарлардың импорттан немесе өндірістен түпкілікті тұтынуға немесе экспорттауға дейінгі қозғалысы.

Салық төлеушілердің виртуалды қоймаларында тауарларды есепке алудың, мониторингілеудің және талдаудың қажетті деңгейі тауарлардың, жұмыстардың, көрсетілетін қызметтердің бірыңғай номенклатуралық анықтамалығының көмегімен қамтамасыз етіледі.

ГСВС тауар-материалдық құндылықтардың қозғалысы кезінде бірыңғай тізбекті бақылаудың негізгі құралдарының бірі болып табылады.

Тауарлар, жұмыстар мен Қызметтер жіктеуіші екі деңгейдің мәндерімен толтырылған:

- 1-ші деңгей-СЭҚ Экономикалық қызмет түрлері бойынша өнім жіктеуіші (КП);
- 2 – ші деңгей-СЭҚ ТН.

ЖТӘЖ-де СЭҚ КП жіктеуішіне негізделген бірінші деңгейдегі анықтамалықты пайдалану:

- тауардың қандай да бір өнім түріне жататынын анықтау;
- позициялық есебі ERP-жүйелерде жүргізілетін тауарлар туралы анықтамалық мәліметтерді біріктіре отырып, өнім түрі бойынша тауарлар атауларының әртүрлі оқылуын болдырмау.
- жазып берілген ЭШФ бойынша салықтық әкімшілендіру мүмкіндігін қамтамасыз ету, себебі бірінші деңгейдегі анықтамалықтың коды ЭШФ G бөлімінің 17-жолын толтыру кезінде пайдаланылады.

Осылайша, сыртқы есепке алу жүйелерін (мысалы, "1С" бағдарламасы) пайдаланатын салық төлеушілерге әрбір позиция үшін тауар номенклатурасында бірінші және екінші деңгейдегі анықтамалықтың кодын көрсету қажет, өйткені сыртқы ERP-жүйелер ГСВС анықтамалығының мәліметтерін басып алу үшін API сервисіне жүгінетін болады.

ЭШФ модульде жазып беру кезінде салық төлеушінің виртуалды қоймасынан тауарды есептен шығару автоматты түрде жүргізіледі.

ЭШФ ЭШФ АЖ порталының шот-фактуралар журналының көмегімен немесе "Виртуалды қойма" Модулінің "тауарлар қалдықтары" қосымша бетінен тікелей жазып беруге болады.

Бұл ретте виртуалды қоймадан таңдалған тауар бойынша ЭШФ ресімдеу кезінде тауарларға арналған декларациядан мәліметтер, жанама салықтарды әкелу және төлеу туралы өтініштер және шығу тегі туралы сертификат автоматты түрде көрсетілетін болады.

Виртуалды қойма бухгалтерлік есеп барысында тек ЭШФ АЖ-де ғана емес 1С Бухгалтерияда пайдалануға өте ыңғайлы. Кәсіпорын тауарлық материалдық қорларға есеп жүргізу немесе аудиторлық тексеріс кезінде виртуалды қойма сенімді ақпарат көзі болып табылады.

Әдебиеттер тізімі

1. Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаевтың Қазақстан халқына Жолдауы. 2020 жылғы 1 қыркүйек. <https://www.akorda.kz/kz>
2. Электрондық шот-фактуралардың ақпараттық жүйесінде шот-фактураны электронды нысанда жазып беру қағидаларын бекіту туралы Қазақстан Республикасы Қаржы министрінің 2018 жылғы 23 ақпандағы № 270 бұйрығы.
3. <https://pro1c.kz>
4. <https://cdb.kz>